

Rasisma un neiecietības incidenti sportā

Valdis Voins

Valsts policijas koledža, Latvija

Ievads. Neskatoties uz to, ka ANO, Eiropas Padome, Eiropas Savienība un valstu valdības daudz ir darījušas, lai novērstu rasisma un neiecietības izpausmes, kā arī vardarbības aktus sporta arēnās un pie tām, katru gadu sporta pasākumos notiek incidenti, kuros ir cietušie un bojā gājušie. Vardarbība stadionos nav atkarīga no valsts ekonomiskā, politiskā vai ģeogrāfiskā stāvokļa. Sports ir relatīvi jauna ES kopējās darbības joma. Lisabonas līgums (165. pants) 2009. gadā Eiropas Savienībai piešķīra lielākas pilnvaras un deva iespēju pirmo reizi vēsturē izstrādāt savu ES sporta politiku, kura 2011. gada janvārī realizējās kā Komisijas paziņojums "Eiropas dimensijas attīstība sportā". Saskaņā ar Līguma noteikumiem un deklarācijām ES strādā, lai sasniegtu mērķi par godīgām un atklātākām sporta sacensībām, kā arī sportistu morālās un fiziskās integritātes pienācīgu aizsardzību. Tomēr arī Eiropas Savienībā sporta pasākumi vēl arvien ir pakļauti ar rasistisku un etnisku diskrimināciju saistītu incidentu ietekmei t. sk. vardarbīgiem incidentiem. Plašsaziņas līdzekļos bieži tiek ziņots par incidentiem starp sporta pasākumu atbalstītājiem. Tomēr rasistiskie incidenti notiek arī starp spēlētājiem, īpaši amatieru sporta sacensībās. Rasistiskos incidentos var būt iesaistīti arī tiesneši un oficiālie klubu pārstāvji, turklāt noteikts incidentu skaits attiecas uz jauniešu sacensībām.

Darba mērķis. Izskatīt ar rasismu un neiecietību saistīto sporta sacensībās notikušo incidentu apstākļus, iespējamo šo incidentu skaita palielināšanos finanšu krīzes apstākļos. Analizēt iespējamos riskus un metodisku risku novēršanai, lai incidenti nepāraugtu vardarbīgās vai masu nekārtībās. Noteikt kopējo atbildību par mierīgu sporta pasākumu norisi un noslēgumu starp pasākumu organizatoriem (klubi, federācija), valsts struktūrām (policija), sporta arēnu administrāciju (apsardze, stjuarti, tirgotāji), sabiedriskajām organizācijām (fanu klubi). Ņemt vērā ES kompetenci šajā jomā. Valstu savstarpējā sadarbība un palīdzība cīņā ar neiecietības izpausmēm sportā.

Izskatīt mūsdienu tehnoloģiju nozīmi un iespējas informācijas apmaiņā par ekstrēmistu pārvietošanos, aktivitātēm un plāniem.

Darba galvenie jautājumi.

1. Rasistiski motivētu incidentu sporta pasākumos raksturojums.
2. Atbildība par rasisma un neiecietības izpausmēm.
3. Nacionālistisko un neonacisma ideju ietekme uz sporta fanu uzvedību stadionos.
4. ES, dalībvalstu, sporta organizāciju atbildība un sadarbība cīņā ar rasisma izpausmēm sportā.
5. Neiecietība sportā sacensībās Latvijā.
6. Informācijas apmaiņa un incidentu monitorings.

Secinājumi. 1. Sportam ir milzīgs potenciāls apvienot dažādas piederības cilvēkus. Aptuveni 60% ES iedzīvotāji regulāri sporto. Sports ir arī ātri augoša ekonomikas nozare, kas būtiski veicina izaugsmi un nodarbinātību. 2. Tomēr sporta pasākumos notikuši vairāki vardarbīgi incidenti, kuros ir bojā gājušie un cietušie. 3. Finanšu krīze ietekmējusi fanu uzvedību sporta sacensībās. Pastiprinās vardarbīgs noskaņojums. 4. Sporta fanu kustību var izmantot ekstrēmistiskās organizācijas savu mērķu sasniegšanai. 5. Pilnā mērā nenotiek normatīvajos aktos noteiktā sadarbība starp valsts institūcijām un sacensību organizatoriem. 6. Lai veiktu rasistisko incidentu monitoringu sportā, attiecīgas sistēmas ir izveidotas tikai dažās ES valstīs. 7. Valsts iestādes tiek aicinātas izstrādāt efektīvas monitoringa metodes rasistisko incidentu un diskriminācijas gadījumu novēršanai sportā, cieši sadarbojoties ar sporta federācijām. 8. Latvijā vardarbīgu fanu skaits nav liels, tomēr, organizējot starptautiskos sporta pasākumus, incidentu iespējamība pieaug. Atsevišķi rasistiskie incidenti notikuši pēdējā gada laikā. 9. Latvijā Valsts policijā darbojas Starptautiskais informācijas apmaiņas punkts par incidentiem sporta pasākumos.